

jim je vjernicima u župnoj crkvi u West Kerke i uz zvuke zvana svečano dočekao svoje prijatelje iz Hrvatske. Desno od glavnoga oltara postavljena je hrvatska zastava. Izmijenjeni su pozdravi župnika domaćina i župnika Supetra don Andrije Ursića. Potom je zbor zapjevao nekoliko liturgijskih pjesama i duhovnih šansona. U gradskoj vijećnici u Oudenburgu obavljen je svečani čin bratimljenja sa župom Supetar. U nazočnosti gradonačelnika i članova Gradskog poglavarstva održani su obostrani govori i izmijenjeni darovi.

Zbor sv. Cecilije okuplja više od 50 pjevača i pjevačica koje vode dirigentica Marija Kelava, orguljašica s. Silvana Jukić i stručna savjetnica prof. Vesna Vladislavić.

Glas Koncila

ODLAZAK JEDNOG OD NAJVEĆIH SKLADATELJA "GOSPELA"

Washington, 29. 1. 1999. (IKA) - U crkvi sv. Augustina u Washingtonu 28. siječnja pokopan je jedan od najpoznatijih i najcjenjenijih skladatelja duhovne crnačke glazbe, "gospel music"-a prema katoličkoj predaji, Leon Roberts. Roberts je umro 22. siječnja od raka želuca u dobi od 48 godina.

Sedamnaest je godina, od 1977. do 1994. godine, bio zborovoda i odgovoran za liturgijsku glazbu u crkvi sv. Augustina. Potom je otišao u New York gdje je vodio "Gospelski zbor" tamošnje bogoslovije, a protekle mu je godine newyorški nadbiskup kardinal John O'Connor dodijelio nagradu koja se dodjeljuje u povodu "Mjeseca crnačke povijesti" zbog njegova prinosa liturgijskoj glazbi.

Roberts je u svijetu liturgijske glazbe poznat zbog svojeg rada na prvome katoličkom afro-američkom himnu "Lead Me, Guide Me", kao i po skladanju "Mise sv. Martina de Porresa", "Mise sv. Augustina" i brojnih glazbenih ostvarenja koja su objavljena u više albuma. Dugo je surađivao s katoličkim skladateljem Davidom Haasom, te je svim silama nastojao širiti crnačku katoličku liturgijsku glazbu.

LITURGIJSKA GLAZBA U HRVATSKIM KATOLIČKIM ZAJEDNICAMA U NJEMAČKOJ

Neovisno o tome kada su osnovane hrvatske katoličke zajednice u Njemačkoj, u svakoj od njih prisutna je liturgijska glazba kao sastavni dio nedjeljne i blagdanske liturgije. Podemo li od crkve do crkve gdje se slavi euharistija, čut ćemo hrvatsku riječ te hrvatsku pučku liturgijsku pjesmu. Ponegdje ćemo čuti koralne napjeve i zbarsko višeglasno pjevanje.

Glazbeni rad pri hrvatskim katoličkim zajednicama pao je u dio pastoralnim suradnicama i suradnicima, koji uz druge pastoralne dužnosti vode crkveno pjevanje ili orguljaju. Neki od njih vještiji su pjevanju drugi opet sviranju ili vođenju zbora. Svatko je od njih radeći u svojoj zajednici vježbao, radio, glazbeno pridonosio onoliko koliko je mogao, poznavajući sredinu u kojoj djeluje godinama, ali i svoje osobne mogućnosti i afinitete prema liturgijskoj pjesmi, popijevci, zbarskoj skladbi...

Dakako, teže je pronaći pjevače i osnovati zbor u manjim zajednicama, ipak i tamo se čuje hrvatska liturgijska pjesma i raste nada u promicanje liturgijskog pjevanja. Većim je zajednicama palo u dio da lakše pronalaze pjevače, što ih s druge strane obvezuje na kontinuiran rad u pjevanju kako pučkih pjesama, tako i koralnih i zbarskih napjeva.

Dati priliku djeci i mladima

Iako se u našim zajednicama tijekom liturgije najčešće čuje pučka pjesma, u nekim zajednicama čuju se također dječji napjevi a ponegdje i liturgijska pjesma koju izvode mladi. U nekim zajednicama postoje i tzv. dječje mise i mise uz glazbu mladih. Od dječjih misa koje možemo čuti u našim hrvatskim zajednicama tijekom liturgije svakako treba spomenuti dječju misu M. Nardellia, A. Klobučara te napjev iz *Cithare octochorde* za misu s djecom (*CO, Slavimo Boga* br. 690, priredio Izak Špralja).

Novijeg je datuma *Hrvatska misa za mlade* I. Žana, koju su zajedno izveli mladi hrvatskih kat. zajednica u sklopu 27. susreta mladih u Offenbachu (2. 5. 1998.). Ponegdje mladi prate svoje pjevanje uz tambure, gitare, orgulje, violinu, flautu ili druge instrumente. Uvažavajući norme crkvenog pjevanja, dobro je zadržati napjeve i pjesme koje su godinama bile molitva i pjesma sadašnjim i bivšim generacijama. Ipak, vodeći brigu o liturgijskom činu, potrebno je tragati za novijim napjevima i skladbama. Moguće je također obraditi određene napjeve i načinom izvedbe približiti ih djeci i mladima. Mladi traže nove puteve u svemu pa tako i u glazbi. Mlade treba prihvatiti te im dati prostor i mogućnost da mladenačkim zanosom, pjesmom i svirkom hvale Boga. Spomenuti susret mladih u Offenbachu bio je jedan od uspješnih pokušaja sinteze pjesme, svirke, pokreta i ritma u liturgiji namijenjenoj mladima.

Zbarsko pjevanje

Od najranijih početaka u našim zajednicama postojale su skupine pjevača koje su najčešće jednoglasno ili dvoglasno doprinosile liturgijskom pjevanju. Zahvaljujući angažiranom radu zborovoda i orguljaša, danas u našim zajednicama susrećemo ove vrste zborova:

- a) dvoglasne (dječji, ženski, muški ili mješoviti),
- b) troglasne (dječji, ženski, mješoviti) i
- c) četveroglasne (najčešće mješoviti, rjeđe muški, vrlo rijetko ženski).

Ovisno o vrsti i mogućnostima zbora, kao i sposobnostima i angažiranju zborovode mogu se čuti dvoglasne, troglasne i četveroglasne skladbe kako domaćih tako i stranih autora. (Rjeđe se čuje pjevanje solista-profesionalca uz zbarsku ili orguljsku pratnju). Većina zborova izvodi homofone a rjeđe polifone skladbe i napjeve.

Od pučkih misa zborovi najčešće pjevaju Peranovu, Leščanovu, Milanovićevu, Klobučarevu i Glibotičevu misu. Od koralnih misa ponekad se izvode *Missa de Angelis* i *Missa mundi*. Također se izvode koralni napjevi najčešće u prvom, petom, šestom i osmom tonusu. Od troglasnih misa također se povremeno izvode Vidakovićeva, dok se od četveroglasnih može čuti Matzova i Glibotičeva misa.

Iako zborovi najčešće pjevaju uz orguljsku pratnju, može se čuti i pjevanje bez pratnje (a cappella). Rjeđe se čuje pjevanje zbora uz druge instrumente (primjerice tambure).

Uloga Mate Leščana

Osobito zaslužan za razvoj liturgijskog pjevanja u Frankfurtu u diljem Njemačke je preminuli maestro prof. Mato Leščan, skladatelj, orguljaš i zborovoda koji je niz godina djelovao pri HKZ Frankfurt (1977. – 1990.). Svojim radom ostavio je neizbrisiv trag u hrvatskom liturgijskom glazbenom stvaralaštvu. Dao je ogroman doprinos kako zbarskom tako i pučkom litur-

gijskom pjevanju. Podario je našem narodu niz vrijednih liturgijskih napjeva (psalam, antifona, himan, misa...). Njegovi napjevi i danas odjekuju diljem Njemačke u našim crkvama, dvoranama ili na prigodnim duhovnim susretima. Njegove obrade i harmonizacije vlastitih i drugih napjeva, orguljske predigre, međuigre i završeci, svrstavaju ga u red jednog od vodećih majstora glazbene obrade i improvizacije. Vrstan orguljaš, nadaren skladatelj, improvizator, ali prije svega vjernik, nadahnut i prožet vjerom, neumorno je izgarao stvarajući za druge, na slavu Boga i radost ljudima.

Glazbena predavanja i seminari

Radi lakšega i boljeg snalaženja u vođenju i radu zbora, povremeno su održani ili se održavaju seminari i stručna predavanja.

U organizaciji *Naddušobrižničkog ureda iz Frankfurta* u dogovoru s ondašnjim delegatom o. Bernardom **Dukićem**, glazbena predavanja pastoralnim suradnicama i suradnicima prvi je održao spomenuti maestro prof. Mato Leščan. Krajem osamdesetih godina maestro Leščan održao je na regionalnim susretima predavanje o *Glazbi u liturgiji*. Također, krajem osamdesetih godina prof. Leščan iznio je svoja bogata glazbena zapažanja, savjete i znanje pastoralnim suradnicama i suradnicima u sklopu trodnevnoga pastoralnog susreta u Mainzu.

Zahvaljujući zauzetosti *Naddušobrižničkog ureda* u Frankfurtu i delegata oca Bernarda Dukića, od 3. do 6. listopada 1994. godine održan je pastoralni susret u Königsteinu a tema susreta bila je *Glazba, riječ i slika u liturgiji i katezi*. Predavači su bili prof. dr. Zdravko **Blajić** i dr. Rudi **Paloš**. Seminar je bio izniman doprinos u razmišljanju i radu pastoralnim suradnicama i suradnicima kako u liturgiji tako i u katezi.

U dogovoru s o. Bernardom Dukićem, maestro prof. Ivan **Žan** održao je u Mannheimu dva glazbena tečaja (1996. i 1997. godine). Teme su bile o metodičkom pristupu u radu sa zborom (dječjim, zborom mladih i mješovitim), melo-ritamski problemi, taktiranje te učenje liturgijskih napjeva. Novost je bila i korištenje udaraljki u radu sa djecom i mladima. Oba su tečaja snimljena kao "video-zapis" (radna snimka), radi pomagala u radu. Pastoralne suradnice i suradnici vježbali su sviranje na jednostavnim udaraljkaма tzv. dječjeg instrumentarija: štapići (claves), triangel, marakas, metalofon uz orguljsku (glasovirsku) pratnju. Kao gosti sudjelovali su zbor mladih iz HKZ Mannheim i zbor mladih HKZ Rosenheim. Predavač je priredio (harmonizirao) pjesme i popijevke za djecu, mlade i starije. Uz već poznate napjeve naučeno je i niz novih liturgijskih napjeva.

Dolaskom novog delegata oca Josipa **Klarića** (od jeseni 1997. godine) nastavljeno je promicanje liturgijskog pjevanja. Pače, o. Klarić, kao novi delegat, među važnijim pastoralnim oblicima svoga rada stavlja naglasak na veće i bolje sudjelovanje zbornog pjevanja u liturgiji. Nakon nekoliko mjeseci svoga djelovanja, delegat o. Klarić potiče pastoralne suradnice, suradnike i svećenike na njegovanje zbornog pjevanja te naviješta skore regionalne sastanke, s osobitim naglaskom na njegovanju i promicanju liturgijske, osobito zborne glazbe.

Na njegov prijedlog, u organizaciji *Naddušobrižničkog ureda iz Frankfurta* maestro Ivan Žan održao je predavanje na četiri regionalna sastanka u veljači 1998. godine (u Münchenu, Mannheimu, Aachenu i Braunschweigu). Tema je bila: *Zborsko pjevanje u našim zajednicama (misijama)*. Cilj je bio poboljšati zborsko pjevanje u liturgiji te motivirati i osposobljavati najprije sebe (kao zborovodu) za rad sa zborom. Preda-

vač je na nizu notnih primjera prikazao didaktičko-metodički pristup u pripremanju probe zbora, radu na probi, taktiranju... itd., radi bolje interpretacije. Prorađeno je i nekoliko novijih liturgijskih napjeva. Konstruktivna diskusija koju je koordinirao delegat o. Josip Klarić, pokazala je želju i interes sudionika u daljnjem radu sa zborom. Nazočni su izrazili želju za tiskanjem prigodne pjesmarice u kojoj bi bili sabrani napjevi i skladbe za dječji, omladinski, te mješoviti zbor, imajući u vidu pastoralne potrebe u Njemačkoj. Ujedno je pozdravljena inicijativa delegata o. Josipa Klarića za održavanjem prigodne smotre crkvenih zborova koji djeluju u Njemačkoj.

Pjesmarice i priručnici

Stalni pratilac svih naših vjernika tijekom liturgije u našim zajednicama je pjesmarica *Slavimo Boga*. Iako je zamišljena i kao molitvenik, ipak je opravdala svoje postojanje, jer sadrži također većinu liturgijskih napjeva koje pjevaju Hrvati i u Domovini i u dijaspori. Ona sadrži napjeve i pjesme za liturgijsku i vanliturgijsku uporabu. Izašla je u šest izdanja. Izdavač je *Naddušobrižnički ured iz Frankfurta*.

Šesto izdanje izašlo je s orguljskom pratnjom.

Pjesmaricu s orguljskom pratnjom izdali su: *Hrvatski naddušobrižnički ured u Njemačkoj* (Frankfurt), *Vijeće BK za hrvatsku migraciju*, Zagreb i *Kršćanska sadašnjost*, Zagreb. Tiskana je 1993. godine. Namijenjena je prvenstveno orguljašima i zborovodama. Praktična je i lijepo opremljena. Osim pratnje postoje i orguljski uvodi i završeci pojedinih pjesama.

Također se koristi pjesmarica *Pjevajte Gospodu pjesmu novu* (izdavač: *Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu* i *Institut za crkvenu glazbu pri KBF*, Zagreb 1983.).

Kao pomagalo u radu sa zborom korisna je pjesmarica *Laudate Dominum* (izdavač: *Nadbiskupski ordinarijat vrhbosanski*, Sarajevo 1997., priredio Marko **Stanušić**). U njoj se mogu naći djela domaćih i stranih autora, a namijenjena je pučkom, zbornom i solističkom izvođenju uz orguljsku pratnju.

Budući da je koralno pjevanje od najranijih vremena sastavni dio katoličke liturgije, dobro je posvetiti mu brigu i proučavati ga s ljubavlju. Uz već objavljenu literaturu dobro je posegnuti za nedavno tiskanom knjigom maestra prof. Miroslava **Martinjaka** *Gregorijansko pjevanje*, te je uzeti kao stručni i nezaobilazan priručnik u radu sa zborom. Ona služi prije svega samom zborovodu u poniranju u gregorijansko pjevanje ali i pjevačima, glazbenicima, svećenicima i svim ljudima koji žele znati nešto više o koralnom pjevanju i njegovom izvođenju (izdavač: *Hrvatsko društvo crkvenih glazbenika i Institut za crkvenu glazbu*, Zagreb 1997.).

Nedavno je tiskana pjesmarica *Psalmi raspjevani*, za glas (puk) uz orguljsku pratnju (izdavač: *Hrvatski institut za liturgijski pastoral*, autor glazbe I. Žan, Zadar 1998.).

Novijeg je datuma knjiga *Za bolje pjevanje u liturgijskim zajednicama*, zamišljena kao "Smjernice o glazbi u liturgijskim slavljima i njihova praktična primjena" (izdavač: *Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine*, urednici dr. Marijan **Steiner** i dr. Izak **Špralja**, Sarajevo 1998.).

Hrvatsko-njemačka suradnja

Dobro bi bilo ponekad prisustvovati njemačkom liturgijskom slavlju te čuti i njemačku zbornu liturgijsku pjesmu. Zajednička liturgijska i vanliturgijska slavlja mogla bi biti korisna ne samo zbog zbližavanja nego i praktična radi dobre glazbene izvedbe. Poneki napjev (primjerice latinski ili njemački) mo-

gla bi oba zbora (njemački i hrvatski) pjevati zajedno. Lijepo bi bilo čuti primjerice dječji ili zbor mladih gdje zanosnom pjesmom veličaju Boga. (Njemački zbor Heilig Geist Kirche iz Mannheima i Mješoviti zbor HKZ Mannheim imaju na ovom polju dobra glazbena iskustva). Zajedničkom zauzetošću pjevača, zborovođa, orguljaša i voditelja zajednica moguće je lakše postići cilj. Suradnja je moguća valjanim i pravovremenim dogovorom sviju. Trebamo jedni druge upoznati i učiti zajedno jedni od drugih.

Kontinuiran glazbeni rad

Kako u katehezi, tako i u galzbi potrebno je raditi kontinuirano i predano. U skladu sa svojim mogućnostima dobro je usavršavati se kako bi djeca, mlađi i stariji imali dovoljno glazbenog materijala (skladbi i napjeva) i kvalitetno glazbeno vodstvo. Dobro je pratiti literaturu o glazbi, liturgiji, pjevanju i sviranju. Ponavljati staro, učiti novo. Ukaže li se prilika, dobro je konzultirati glazbene stručnjake, pohađati glazbene seminare, koristiti povremeno i audio kasete kao popratno sredstvo u radu. Kod pjevača, puka i zbora stvarati žed za učenjem i radom. Uvijek iznova motivirati sebe i pjevače za što bolji i trajniji rad na slavu Bogu.

Po uzoru na njemačke crkvene glazbenike korisno je stvoriti plan glazbenog rada barem pola godine unaprijed. Time se vidi preglednost, učestalost, kvantitet i kvalitet skladbi i napjeva tijekom crkvene godine.

Zaključak

Raščlamba liturgijske glazbe u hrvatskim zajednicama Njemačke nije samoj sebi cilj. Stoga je potpisnik ovih redaka ujedno analizirao sadašnju situaciju i držao potrebnim dati neke prijedloge za budućnost. Imajući u vidu da je Crkva uvijek prednjačila skladnim duhovnim pjevanjem, vokalno crkveno blago obvezuje nas na predan i kontinuiran rad i zdušno izgaranje u radu s djecom, mlađima i starijima, sve na slavu Bogu i radost Crkvi i narodu kojem pripadamo.

Ivan Žan

ČETVRTO MEĐUNARODNO NATJECANJE KONTRABASISTA "GIOVANNI BOTTESINI"

Četvrto natjecanje kontrabasista pod nazivom "Giovanni Bottesini" održat će se od 9. listopada u Cremi. Mogu se natjecati kontrabasisti svih nacija koji nisu prešli 32. godinu života.

Natjecanje se odvija u četiri faze:

- Prvi odabir
- Drugi odabir između kadnidata koji su prošli prvi odabir
- Poluzavršnica natjecatelja koji su prošli drugo odabir
- Završnica s orkestrom nagrađenih natjecatelja i podjela nagrada

Kotizacija za prijavu na natjecanje iznosi Lit. 150 000.

Prijave se primaju do 30. lipnja, 1999. godine.

Sve ostale informacije mogu se dobiti na adresi "Segreteria del concorso Bottesini" c/o Centro culturale Sant' Agostino, via Dante 49, 26013 Crema (CR) Italy, tel. 0039 037 325 6414, fax 0039 0373 86849, E-mail: orientag@computech.it.

4. MEĐUNARODNI NATJEČAJ ZBORSKIH SKLADBI U LJUBLJANI

4. međunarodni natječaj zbornskih skladbi raspisao je *Akademska pevski zbor Tone Tomšič Studentske organizacije Sveučilišta u Ljubljani*. Natječaj je podijeljen u dvije kategorije:

kategorija A – skladba a cappella za mješoviti, muški, ženski ili dječji zbor;

kategorija B – prerada slovenske narodne pjesme za mješoviti, muški, ženski ili dječji zbor a cappella.

Opće odredbe natječaja

Natječaj je otvoren za sve skladatelje bez ikakvih ograničenja. Skladatelji mogu prijaviti jednu ili više skladbi u svakoj kategoriji. Sve prijavljene skladbe moraju biti još neobjavljene i neizvedene.

Prijavljene skladbe će ocjenjivati komisija sastavljena od međunarodno priznatih stručnjaka, a skladbe iz kategorije B će pregledati i etnomuzikolog SAZU-a. Komisije pridržavaju pravo da ne podijele sve nagrade, no, pored nagrađenih skladbi, komisija će preporučiti i druga djela koja su zbog umjetničke vrijednosti primjerena za izdavanje. Sve odluke komisije su konačne, a rezultati će biti objavljeni najkasnije do 15. lipnja 2000. godine.

Sve prijavljene skladbe moraju stići do 1. listopada 1999. godine u šest primjeraka sa svom potrebnom dokumentacijom na adresu:

APZ Tone Tomšič

Kongresni trg 1, 1000 Ljubljana, Slovenija

Partiture se šalju nepotpisane i označene sa geslom, koje mora biti napisano na vanjskoj strani priložene zapečaćene omotnice. Zapečaćena omotnica mora sadržavati ime i prezime skladatelja, datum i mjesto rođenja, adresu i telefonski broj, te slijedeću izjavu:

"Kao dolje potpisani izjavljujem da skladba (prerada) pod naslovom ... još nije izvedena i objavljena. Obvezujem se, da navedenu skladbu, do 1. lipnja 2000. godine, neću predstaviti na drugim natjecanjima, te da je neću dati na izdavanje drugim izdavačima ukoliko bude među nagrađenim ili preporučenim skladbama."

potpis skladatelja

Svako kršenje ove izjave može dovesti do isključivanja iz natjecanja i obveznog povrata svake novčane nagrade.

Posebne odredbe kategorije A: Skladba mora biti napisana za mješoviti, muški, ženski ili dječji (SSAA) zbor a cappella. Skladba ne smije trajati više od 15 minuta. Tekst skladbe neka bude na temu ljubavi. Ukoliko tekst nije na slovenskom, autor neka priloži točan prijevod na engleski jezik i fonetsku transkripciju teksta. Tekstu mora biti priložena dozvola autora teksta, izdavača ili organizacije koja štiti prava autora za upotrebu i izvođenje teksta. Tekst, mogući prijevod, fonetska transkripcija i dozvola za izvođenje moraju biti priloženi u posebnoj omotnici na kojoj neka velikim tiskanim slovima piše »BESEDILA« i geslo autorove skladbe. Skladbe koje neće imati svu potrebnu dokumentaciju bit će diskvalificirane iz natjecanja.

Posebne odredbe kategorije B: Prerada za mješoviti, muški, ženski i dječji zbor a cappella mora biti skladba maksimalne dužine 15 minuta. Za preradu narodne pjesme autor mora koristiti originalnu slovensku narodnu pjesmu (napjev) sa tekstom na određenom dijalektu, koji mora biti vezan na temu